

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 1996/11

Karar Sayısı : 1997/4

Karar Günü : 29.1.1997

R.G. Tarih-Sayı :30.06.2001-24448

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Ankara İkinci Vergi Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU : 6.12.1984 günlü, 3100 sayılı "Katma Değer Vergisi Mükelleflerinin Ödeme Kaydedici Cihazları Kullanmaları Mecburiyeti Hakkında Kanun"un mükerrer madde 8'inin 2 no'lu paragrafının, Anayasa'nın 2., 7. ve 38 maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Satın almış olduğu ödeme kaydedici cihazı, 3100 sayılı Yasa uyarınca çıkartılan Tebliğde öngörülen süre içinde kaydettirmemesi nedeniyle verilen cezanın kaldırılması için açılan dâvâda, Mahkeme, mükerrer madde 8'in 2 no.lu paragrafının Anayasa'ya aykırılığı savıyla, iptali için başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

6.12.1984 günlü, 3100 sayılı Yasa'nın mükerrer madde 8'inin 2 no.lu paragrafı şöyledir:

"2. Maliye ve Gümrük Bakanlığınca belirlenip açıklanan usul ve esaslara uymayan, üretici veya ithalatçı kuruluşlar, bunların satış, bakım-onarım servislerinde görevli elemanları ile ödeme kaydedici cihazları kullanma mecburiyeti bulunan mükellefler hakkında; her bir tespit için ayrı ayrı olmak üzere, Vergi Usul Kanununa bağlı "Usulsüzlük Cezalarına Ait Cetvel'de yer alan birinci derece usulsüzlük cezalarının beş katı uygulanır."

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

İtiraz yoluna başvuran Mahkeme'nin itiraz gerekçesinde dayandığı Anayasa kuralları şunlardır :

1- "MADDE 2.- Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir."

2- "MADDE 7.- Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisinindir. Bu yetki devredilemez."

3- "MADDE 38.- Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz; kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez.

Suç ve ceza zamanaşımı ile ceza mahkûmiyetinin sonuçları konusunda da yukarıdaki fıkra uygulanır.

Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur.

Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz.

Hiç kimse kendisini veya kanunda gösterilen yakınlarını suçlayan bir beyanda bulunmaya veya bu yolda delil göstermeye zorlanamaz.

Ceza sorumluluğu şahsîdir.

Genel müsadere cezası verilemez.

İdare, kişi hürriyetinin kısıtlanması sonucunu doğuran bir müeyyide uygulayamaz. Silahlı kuvvetlerin iç düzeni bakımından bu hükme kanunla istisnalar getirilebilir.

Vatandaş, suç sebebiyle yabancı bir ülkeye geri verilemez."

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince, Yekta Güngör ÖZDEN, Güven DİNÇER, Selçuk TÜZÜN, Ahmet N. SEZER, Haşım KILIÇ, Yalçın ACARGÜN, Mustafa BUMİN, Sacit ADALI, Ali HÜNER, Lütfi F. TUNCEL ve Fulya KANTARCIOĞLU'nun katılmalarıyla 19.3.1996 günü yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

İşin esasına ilişkin rapor, başvuru kararı ve ekleri, iptali istenilen Yasa kuralı, aykırılık savına dayanak yapılan Anayasa maddeleri ile bunların gerekçeleri ve dosyada bulunan tüm belgeler okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü :

A- Sınırlama Sorunu

Anayasa'nın 152. ve 2949 sayılı Yasa'nın 28. maddelerine göre, Anayasa Mahkemesi'ne yapılacak başvurular, itiraz yoluna başvuran Mahkeme'nin bakmakta olduğu davada uygulayacağı Yasa kuralları ile sınırlıdır.

Uygulanacak yasa kurallarından amaç, dâvanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya dâvayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan ya da tarafların istek ve savunmaları çerçevesinde bir karar vermek için gözönünde tutulması gereken kurallardır.

Bakılmakta olan dâvâda dâvâcı, ödeme kaydedici cihazları kullanma mecburiyetinde olan mükelleftir. Bu nedenle incelemenin, itiraz konusu 2 no'lu paragrafın "ödemeye kaydedici

cihazları kullanma mecburiyetinde bulunan mükellefler" tümcesiyle sınırlı olarak yapılmasına karar verilmiştir.

B- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

Başvuru kararında, hangi eylemlerin idarî suç sayılacağıın belirlenmesi konusunda Maliye ve Gümrük Bakanlığı'na yetki verildiği ileri sürülerek itiraz konusu Yasa kuralının, Anayasa'nın 2., 7. ve 38. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülerek iptali istenmiştir.

Anayasa'nın 2. maddesinde, Türkiye Cumhuriyeti'nin bir hukuk Devleti olduğu belirtildikten sonra, 7. maddesinde, "Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisindir. Bu yetki devredilemez"; 38. maddesinin birinci fıkrasında, "kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz", sekizinci fıkrasının ilk tümcesinde de, "idare, kişi hürriyetinin kısıtlanması sonucunu doğuran bir müeyyide uygulayamaz" denilmektedir.

İtiraz konusu yasa kuralı ile ödeme kaydedici cihazları kullanırken Bakanlıkça çıkarılan usul ve esaslara uymayanların cezalandırılması öngörülmüştür.

Vergi ve benzeri malî yükümlülöklere ilişkin uygulamaya yönelik kuralların idarî düzenleyici metinlere bırakılması yasama organının takdir alanı içindedir. Yasakoyucu bu tür kuralları kendisi ayrıntılı biçimde düzenleyeceği gibi, çerçevesini belirleyerek ayrıntıları idarenin düzenlemesine de bırakabilir. Anayasa'nın 115. ve 124. maddelerine göre idare, yasa ile yetkili kılındığı konularda objektif düzenleyici kurallar koyabilir. 115. maddeye göre, kanunların uygulanmasını göstermek veya emrettiği işleri belirtmek üzere Bakanlar Kurulu'nca tüzük, 124.maddeye göre de, Başbakanlık, Bakanlıklar ve kamu tüzel kişilerin, kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların ve tüzüklerin uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak koşuluyla yönetmelikler çıkarılabilir.

İtiraz konusu kuralla Bakanlığa tanınan düzenleme yetkisi, vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlölük getirilmesine ilişkin olmadığı gibi, yasama yetkisinin devri niteliğinde de değildir.

Maliye ve Gümrük Bakanlığı'nca belirtilen süre içerisinde, ödeme kaydedici cihazı vergi dairesine kaydettirmeyen davacı hakkında usulsüzlük cezası verilmesini öngören yasa kuralında, Anayasa'nın 38. maddesinin birinci fıkrasıyla, sekizinci fıkrasının ilk tümcesine aykırılık bulunmamaktadır. Çünkü, mükelleflerin ödeme kaydedici cihazları bulundurma ve vergi dairesine kaydettirme konusunda Yasa ile Maliye Bakanlığı yetkili kılınmış, bu gereğe uymayanlar hakkında da usulsüzlük cezası öngörülmüştür. Anayasa'nın 38. maddesinin sekizinci paragrafında yer alan, idarenin kişi hürriyetinin kısıtlanması sonucunu doğuran bir yaptırım uygulayamayacağı biçimindeki kuraldan açıkça anlaşılacağı gibi, yasayla yetkili kılındığı sürece idarece para cezası verilebilir. Nitekim, bu kural uyarınca idarelerce bir çok konuda re'sen idari para cezası uygulanabilmektedir.

Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu kural Anayasa'nın 2.,7. ve 38. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

VI- SONUÇ

6.12.1984 günlü, 3100 sayılı "Katma Değer Vergisi Mükelleflerinin Ödeme Kaydedici Cihazları Kullanmaları Mecburiyeti Hakkında Kanun"un mükerrer 8. maddesinin 2 no.lu paragrafının, sınırlama kararı uyarınca incelenen, "... ödeme kaydedici cihazları kullanma mecburiyeti bulunan mükellefler..." bölümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, Yekta Güngör ÖZDEN ile Ahmet N. SEZER'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, 29.1.1997 gününde karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Yekta Güngör ÖZDEN	Güven DİNÇER	Selçuk TÜZÜN
Üye	Üye	Üye
Ahmet N.SEZER	Haşim KILIÇ	Yalçın ACARGÜN
Üye	Üye	Üye
Mustafa BUMİN	Sacit ADALI	Ali HÜNER
Üye	Üye	
Lütfi F. TUNCEL	Fulya KANTARCIOĞLU	

KARŞIOY GEREKÇESİ

Vergiye ilişkin "usulsüzlük cezası"da olsa, suçun yasaca değil, Maliye ve Gümrük Bakanlığı'nca belirlenmesine (saptanmasına) ilişkin düzenleme Anayasa'nın 2., 7. ve 38. maddelerine aykırıdır.

Suç sayılacak eylemin yasalarla belirlenmesi, Anayasa'nın 38. maddesinin gereğidir. Bir eylemin suç sayılması ancak yasa kuralıyla olabilir. Aynı eylemin, başlangıç ve sonuç ilişkisi-bağlantısı içinde, cezasının yasada gösterilmesi suçunun gösterilmemesini geçerli kılamaz. Cezanın gösterilmesi gibi hangi eylemin suç sayıldığına da yasada gösterilmesi gerekir. Bakanlar Kurulu'na Anayasa'nın 73. maddesinin son fıkrasıyla tanınan yetki, belli konularda yasanın belirttiği alt ve üst sınırlar içinde değişiklik yapabilmektir. Bunun da ilgili yasada öngörülmesi koşuldur. TBMM'nin, Anayasa'nın 87. maddesi uyarınca yapacağı yasada, 38. madde gereğince belirlemesi gereken bir durumu Bakanlar Kurulu'nu aşarak Maliye ve Gümrük

Bakanı'na bırakması Anayasa'nın 7. maddesine, bu tutum da sonuçta Anayasa'nın 2. maddesine aykırıdır.

Hiçbir belirleme yapmadan, yetkinin Bakanlığa devri, Anayasa katında geçerli görülemez. Yasa ilkeleri koymalı, çerçeveyi çizip sınırları belirlemeli idi. Bu koşullara uyarak Bakanlığın yetkilendirilmesi yasaya bağlılığı sağlamış olurdu. Eldeki işte suç yasa

değil, Bakanlık belirlemektedir. Önceden açıklanmış, bilinir olması anayasal gereğe uyulmuş sayılmasına yeterli değildir. Yönetmelik bir karar, yasal bir kural yerine geçmektedir. Kararla suç oluşturulması, Anayasa'ya uygun biçimde yasalarla verilen sınırlı yetkiyle olanaklıdır. Bu zorunluluğa aykırı olan kuralın iptal edilmesi gerektiği görüşüyle karşıoy kullanıyorum. 29.1.1997

Başkan

Yekta Güngör ÖZDEN

KARŞIOY YAZISI

3100 sayılı "Katma Değer Vergisi Mükelleflerinin Ödeme Kaydedici Cihazları Kullanmaları Mecburiyeti Hakkında Kanun'un, "Ceza ve sorumluluk" başlıklı, 3482 sayılı Yasa'yla değişik Mükerrer 8. maddesinin 2. fıkrasında, Maliye Bakanlığı'nca belirlenip açıklanan ilke ve yöntemlere uymayan ödeme kaydedici cihazları kullanma zorunluluğu bulunan yükümlüler hakkında, her bir saptama için ayrı ayrı olmak üzere, Vergi Usul Yasası'na bağlı "Usulsüzlük Cezalarına Ait Cetvel"de yer verilen birinci derece usulsüzlük cezalarının beş katının uygulanacağı belirtilmiştir.

Maliye Bakanlığı'nca çıkarılan 27 seri sayılı tebliğde, yükümlülerin aldıkları ödeme kaydedici cihazları, alış faturasının düzenlendiği günden itibaren on beş gün içinde vergi dairesine kaydettirmek zorunda oldukları belirtilmiş; buna uymayanlara itiraz konusu kuralda belirtilen usulsüzlük cezasının uygulanacağı öngörülmüştür.

Anayasa'nın 38. maddesinde "kanunsuz suç ve ceza olmaz" ilkesi getirilmiştir. Suç ve cezanın yasallığı ilkesi, Anayasa'nın yasaklayıcı ve buyurucu kuralları ile toplum yaşamı ve kişi hak ve özgürlükleri yönlerinden getirdiği güvencelere aykırı olmamak koşuluyla suç ve ceza konusundaki düzenlemeleri yapma yetkisinin yalnız yasakoyucuya ilişkin olmasını zorunlu kılar.

Yine bu ilke, suçun, yani ne gibi eylemlerin yasaklandığının hiçbir kuşkuyla yer vermeyecek biçimde yasada belirtilmesini ve bu suçun cezasının da yine yasada gösterilmesini gerektirir. Kişinin, yasak eylemleri ve bu eylemlerin cezalarını önceden bilmesi, hak ve özgürlüklerinin güvencesidir.

Esas Sayısı : 1996/11

Karar Sayısı : 1997/4

Anayasa'nın 7. ve 87. maddeleri gereğince yasama yetkisi, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne ilişkin olup, devredilemez. Bu anayasal ilke karşısında yürütmenin suç oluşturabilmesi olanaksızdır.

Suç ve ceza konusunda yürütme organına genel ve sınırları belirsiz düzenleme yetkisi veren yasa kuralı, Anayasa'nın yukarıda belirtilen ilkeleriyle bağdaşmaz.

Bu nedenle, temel kuralları koymadan, ölçüsünü belirlemeden ve sınırını çizmeden yürütmeye suç oluşturma yetkisi veren itiraz konusu kuralın, Anayasa'nın 38., 2., 7. ve 87. maddelerine aykırı olduğunu düşünüyorum ve çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Üye

Ahmet N.SEZER